

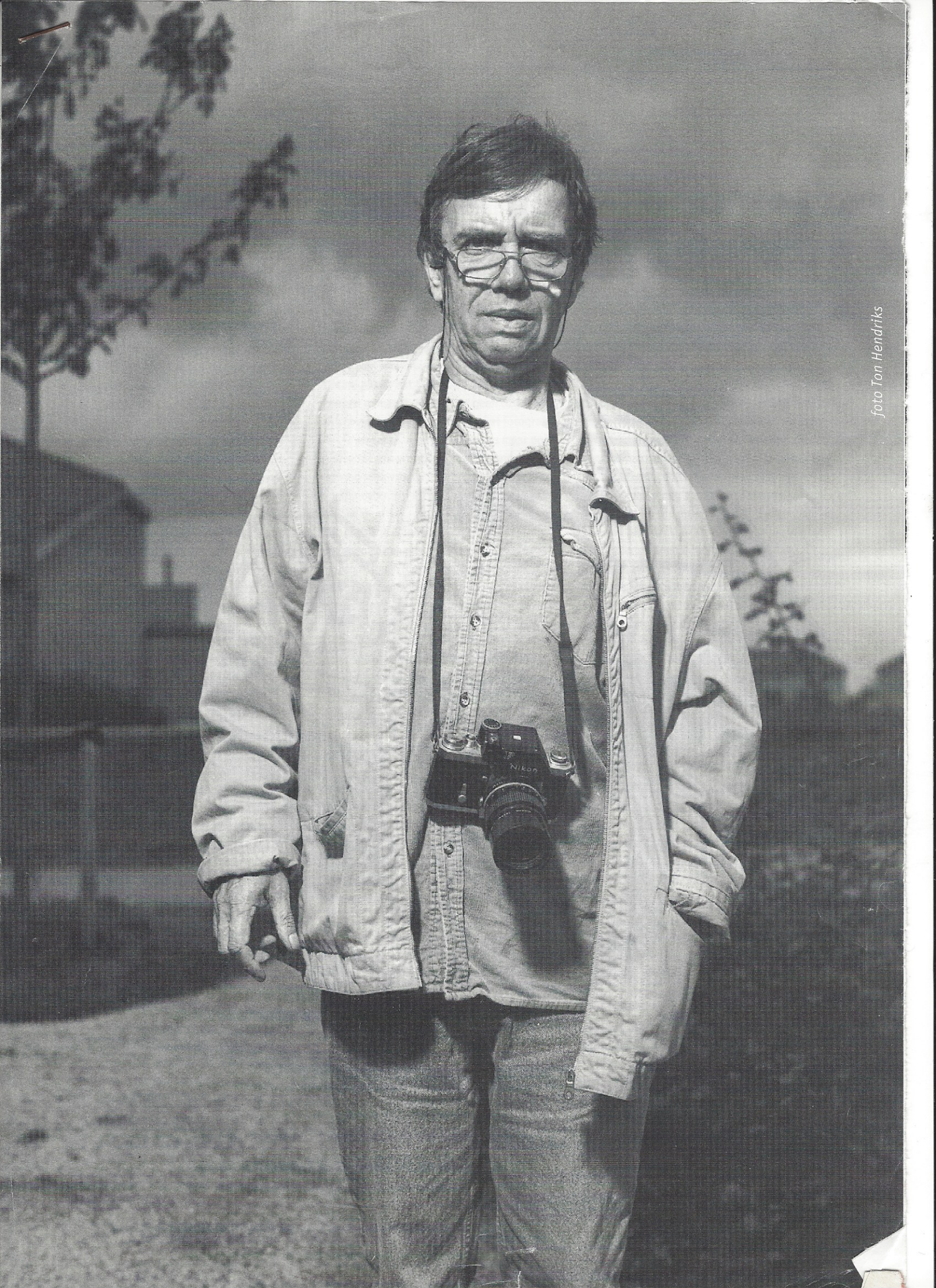

foto Ton Hendriks

Pieter Wijmans (54)

Jazz-fotograaf

Ellen de Vries

Mei 1994. Pieter Wijmans rijdt op de snelweg, zoon Julian speelt achterin de auto met een vriendje. Hij voelt zich niet lekker: benauwd, steken in zijn borst. Zet zijn auto langs de kant. Julian vindt hem later bewusteloos in de berm. Het duurt lang voordat Pieter eindelijk gereanimeerd wordt. In het VU-ziekenhuis worstelt hij zich door een lange zwarte tunnel; het duurt vier dagen voordat hij de uitgang heeft gevonden. De diepe slaap heeft gedeelten van zijn hersenen, met name het kortetermijngeheugen, aangevreten.

Hij revalideert in een kliniek aan de Amsterdamse Overtoom. Pieter is angstig, weet niet waar hij is en loopt steeds weg. Later wordt in een psychiatrische kliniek te Laren vastgesteld dat Pieter niet meer zelfstandig kan wonen.

Oktober 1997. Sinds anderhalf jaar leeft hij in Breidablick, Middenbeemster. Breidablick is de naam van het paleis van lichtgod Balder, een figuur uit de Noord-Europese mythologie. Balder - gedood door een pijlschot van zijn blinde broer - daalt af naar de hel om weer stralend te kunnen herrijzen. De bewoners van Breidablick zijn weliswaar gestoord in hun ontwikkeling - er wonen zowel verstandelijk gehandicapten als mensen met niet-aangeboren hersenletsel -, maar werken aan de eenzelfde terugkeer als Balder.

'Ben ik dood?', vraagt Pieter herhaaldelijk. Zelfde omhulsel, andere geest. Hij ondergaat wekelijks bad-therapie om de steeds terugkerende vragen naar de achtergrond te dringen.

'Ben ik gek? Ben ik geen fotograaf? Ben ik dood?' Hij kijkt doordringend: 'Wie bent u?' Om dat na een half uur nog eens te herhalen. 'Bent u goed?', informeert hij bij de fotograaf. 'Ik ben de beste fotograaf van Nederland', stelt hij zonder gêne. Voor het hersenletsel werkte Pieter na een docentschap aan fotoacademie Artibus in Utrecht, weer voor zichzelf. Bewerkte dia's op de computer voor bedrijven als Philips. In een grijzer verleden werkte hij als publiciteits- en modefotograaf voor

onder andere *Panorama*, *de Bijenkorf*, *Wehkamp*, *Libelle* en *Eva*.

Zijn fototoestel bungelt om zijn hals, later gaat de bril af en schiet zijn hand in het versleten gebaar dat hij duizenden keren moet hebben gemaakt. Maar er zit geen rolletje in zijn toestel en de techniek van het fotograferen is vergeten. Niet alleen het nu maar ook gedeeltes van vroeger zijn weggesnoept.

'Bent ú mijn vrouw?', informeert hij bij zijn begeleidster. Hij is ruim twaalf jaar geleden gescheiden.

Een geestige man moet hij geweest zijn. Een charmeur. Graag gezien, tegelijkertijd een *Einzelgänger*. Vroeger Provo, later gemeenteraadslid voor de PvdA in Nigtevecht. Ietwat preuts terwijl nu af en toe decorumverlies om de hoek kiert.

De wereld is dichotoom geordend: Beatrix is goed, auto's zijn slecht. Af en toe snikt hij. Om niets. Maar ook als zijn broer op bezoek komt. Soms vergeet hij dat hij er een heeft. Destijds maakte hij cynische grappen over de mogelijke fatale afloop van zijn race-auto-avonturen. Hij schreef ooit het gedicht *Dodemensrit*.

*Ik zit naast je in de wagen stijf van schrik,
voor jou is die auto een wereld, maar voor mij
een verraderlijk blik.*

Ik bewonder je snelheid niet als een prestatie.

*Ik vrees, maar alleen voor moeizame jaren van
revalidatie.*

Behalve fotograaf was hij jazzmusicus. Betaalde zijn fotografie-opleiding aan de Rietveldacademie met optredens in cafés. En scoorde met de *Flashpoint Six* zelfs een hitje: *Zangles*.

Stilstaan voor de foto lukt niet goed, zijn voeten schuifelen weg. Hij voelt zich prettig in Breidablick, beaamt zijn broer.

Breidablick bestaat uit talloze huizen met - conform de antroposofische leer - afgeronde of scheve hoeken; het leven van scherpe kantjes ontdaan. Elke dag maakt Pieter papieren engeltjes in de werkplaats. Hij vindt het leuk, zegt hij.

Wijst naar de foto-apparatuur. 'Hoe duur?'

Pieter houdt van ronde getallen. Duizend gulden. Tweeduizend gulden. Voor de freelancer die hij was, draait het bestaan immers om geld.

Muzikale vermogens zijn niet aangetast, wel de concentratie. Zijn vingers bewegen als vanzelf over de toetsen. Gracieuze. Gevoelig. De twee Jannen met wie hij voorheen in cafés - en op latere leeftijd in chiquere gelegenheden - optrad, komen nog eens in de zes weken.

Hij neuriet bij tijd en wijle alsof hij elk moment een lied kan inzetten en verdraait zijn stem als was hij Repelsteeltje in het hoorspel dat beslag heeft gekregen in een singletje. Als jongetje deed hij mee aan hoorspelen. Een krantenartikel uit 1955 - een lief, breedlachend jongetje op de foto - waarschuwt: 'Een jonge radiostem die men niet vergeten moet.'

Hij kijkt me aan: 'Spreekt u Duits?' Hij wel. Frans, Engels, Duits en diverse Spaanse dialecten, die hij zich eigen maakte om eens met zijn geadopteerde zoon naar Colombia terug te keren. Een taalvirtuoos. In een multomap staan de teksten die hij schreef alfabetisch gerangschikt.

Onder de T een lied over Tarzan.

*Tarzan is beroemd, als je zijn naam maar noemt,
dan denk je aan een sterke man in tijgervel.*

Jij verlangt van mij, dat ik ben als hij.

*Maar ik doe zelfs geen vlieg kwaad en
dat weet je wel.*

*Want ik ben geen Tarzan en slinger niet van
tak tot tak.*

*Da's zonde van me goeie pak, da's zonde van
mijn goeie pak.*

Zijn blik lijkt vaak leeg; soms vol ironie. Alsof hij zo zal opstaan om te zeggen: 'Geintje!'

...

Ellen de Vries is freelance journalist.